

Riksdagens protokoll

1989/90:122

Tisdagen den 15 maj

Kl. 14.30–16.07

Protokoll
1989/90:122

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Svar på frågor

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 9 maj.

2 § Svar på fråga 1989/90:569 om personaldrivna dag- och fritidshem

Anf. 1 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Ingrid Hemmingsson har frågat mig när ett förslag kommer till riksdagen om en förändring av statsbidragsreglerna som innebär att personaldrivna dag- och fritidshem kan komma till stånd

Regeringen har i den nyligen avlämnade kompletteringspropositionen (1989/90:150, bil. 1, s. 37) uttalat följande:

”Det statliga bidragssystemet till barnomsorgen bör förändras så att möjligheter öppnas för personal att äga och driva daghem eller fritidshem (personalkooperativ). Detta bör ske för att underlätta utbyggnaden till full behovstäckning, erbjuda fler alternativ i barnomsorgen och för att erbjuda personal som i dag står utanför barnomsorgen ytterligare en alternativ verksamhetsform. Avsikten är att erbjuda personalkooperativa daghem och fritidshem samma finansiella villkor som existerande former av daghem och fritidshem. Den särskilda förordningen om statsbidrag till kommunerna för barnomsorg bör således kompletteras så att personalkooperativa daghem och fritidshem blir statsbidragsberättigade.”

Anf. 2 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! Jag får väl först tacka för svaret, trots att det inte var något svar på min fråga. Jag t.o.m. vände på bladet i det utdelade svaret, eftersom jag tänkte att det måste finnas någonting annat än bara det som står i kompletteringspropositionen. Det som citeras därifrån säger ju ingenting. Den 9 februari stod statsrådet här i denna kammare och sade att det kommer ett förslag om detta. Men här finns inget förslag alls. I kompletteringspropositionen står det att situationen *bör* förändras, att den särskilda förordningen *bör* ändras, osv.

Men min fråga var ju: När kommer detta till stånd? Vad som är viktigt är ju vad som sker i verkligheten och inte vad man eventuellt skriver. Är detta ett löfte, eller har ett löfte den här gången förvandlats till en eventuell målsättning? Detta har ju ofta skett med de socialdemokratiska löfterna.

Jag måste faktiskt ställa frågan en gång till: När skall statsbidraget till kommunerna ändras? Regeringen kan ju faktiskt själv genomföra denna ändring utan att gå till riksdagen. Jag förmodar att man emellertid måste gå till riksdagen för att ändra på inriktningen.

Denna fråga kräver faktiskt ett svar, och detta var ju inget svar. Beror detta förhållande på att Bengt Lindqvist inte vill ha några alternativ till den kommunala barnomsorgen? Med tanke på en hel del uttalanden som har gjorts tidigare förstår jag nästan att detta måste vara skälet. Jag tror att Bengt Lindqvist snart kommer att vara alldeles ensam i regeringen och för övrigt i hela landet om att tycka att det endast är politiker som skall bestämma över familjen och att dessa skall kunna frånta föräldrarna rätten att själva välja. Det finns en hel del uttalanden som tyder på att det är ett socialistiskt tänkesätt som ligger bakom.

Anf. 3 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag måste säga att jag är förvånad över den kommentar som Ingrid Hemmingsson ger på mitt svar. Det är ju alldeles uppenbart att om regeringen uttalar sig på detta sätt i kompletteringspropositionen, kommer det ett förslag. Detta kan naturligtvis träda i kraft tidigast den 1 januari 1991 i samband med ett nytt budgetår. Kommunerna har således gott om tid att inrätta sig efter detta.

Anledningen till dröjsmålet är framför allt regeringskrisen och den turbulens som följde, vilket gjorde att vi i regeringsarbetet tappade någon månad i tempo. Vi arbetar nu med denna fråga, och min avsikt är att lägga fram förslag som kan träda i kraft den 1 januari 1991.

Anf. 4 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! Är det inte litet sent, egentligen? Statsrådet sade ursprungligen att skälet till denna utvidgning var att man skulle se om det inte gick att få fram fler barnomsorgsplatser. Situationen är ju faktiskt krisartad i många orter i landet när det gäller tillgången på barnomsorgsplatser. Innebär inte det som nu sker att frågan segdras alldeles i onödan?

Statsrådet säger att man har gjort en genomgång, och han sade den 9 februari att detta var möjligt och att det skulle komma ett förslag. Men vi har aldrig tidigare fått höra att det skulle dröja så länge som till den 1 januari nästa år. Det här nämligen alltid förespeglats oss att detta skulle kunna ske ganska snart. Är det inte så att det faktiskt är nödvändigt att få detta till stånd redan nu? Man kan misstänka att det är just alternativen som statsrådet är rädd för.

Anf. 5 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag känner ingen rädsla inför alternativen. Syftet med det ytterligare alternativet har vi ju också mycket klart angivit i kompletteringspropositionen. Det handlar naturligtvis om att alternativen skall bidra till att

klara utbyggnaden till full behovstäckning och att fånga upp de personalgrupper som inte är intresserade av att arbeta inom ramen för den befintliga barnomsorgen i dag.

Jag har däremot ofta sagt att jag inte från personalen har känt av något direkt våldsamt tryck för att få inrätta personalkooperativ. De borgerliga debattörerna har varit ganska ensamma om att hävda att ett sådant tryck skulle finnas. Jag har aldrig blivit uppvaktad av någon personalorganisation som har velat få igenom detta. Det är emellertid viktigt att vi, om vi kan finna rimliga former för det, också utnyttjar denna resurs. Kanske kan det ge en del.

Daniel Tarschys och jag var i en tidigare debatt överens om att bidraget från personalkooperativen till uppfyllandet av målet om full behovstäckning förmodligen är marginellt men att kooperativen ändå kan bidra.

Herr talman! De förändringar vi genomför gentemot kommunerna brukar gälla hela budgetår. Retroaktivitet i politiken är vi ju alla litet försiktiga med.

Anf. 6 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! Jag kan verkligen hålla med om att detta är en marginell förändring. Med den inställning som Bengt Lindqvist tidigare har visat tycker jag ändå att denna marginella förändring är positiv. Det är väl alldeles självklart att statsrådet inte har blivit uppvaktad av någon, eftersom verksamheten när det gäller dessa alternativ har varit så inskränkt. Det som har erbjudits föräldrarna har ju varit den kommunala barnomsorgen.

Den socialdemokratiska ideologin har gått ut på att det är politikerna som skall bestämma över vad föräldrarna skall erbjudas, och föräldrarna har inte haft någon som helst möjlighet att själva välja. Vi har många gånger fått höra detta här i kammaren. Bl.a. har Bengt Lindqvist sagt att barnens behov är en gemensam angelägenhet som vi skall klara av att tillfredsställa inom den offentliga sektorn. Och med denna inställning är socialdemokraterna naturligtvis ganska motsträviga när det gäller att föra över bestämmanderätten från politiker till föräldrar. Jag tror att Bengt Lindqvist snart kommer att vara ganska ensam om denna ensidiga uppfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1989/90:593 om huvudmannaskapet för äldreomsorgen

Anf. 7 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Karin Israelsson har frågat mig om regeringen ämnar lägga fram någon proposition om huvudmannaskapet om äldreomsorgen och i så fall när.

Som framgår av kompletteringspropositionen förbereder regeringen en reform av äldreomsorgen med utgångspunkt i äldredelegationens rapport (ds 1989:27) Ansvaret för äldreomsorgen, och den omfattande remissbehandling av rapporten. Vissa delar av de kommande förslagen skall först

behandlas av lagrådet. En proposition kommer därefter enligt planerna att föreläggas riksdagen i höst.

Anf. 8 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga. Det är inte bara kompletteringspropositionen som har gett oss en aning om att det skall hända något på äldreomsorgsområdet. Det är något som vi har väntat väldigt länge på. När vi läste propositionsförteckningen vid riksmötets öppnande förutsatte vi att propositionen skulle komma under våren, för så stod det. Vi hade väntat på den tidigare också, men av olika anledningar har den skjutits på framtiden.

Det är mycket olyckligt att det är på det här viset, för både kommuner och landsting behöver ha besked i dessa frågor så att de vet hur den framtida planeringen skall se ut. I dag är det faktiska förhållandet att kommunerna avvaktar och låter äldreomsorgen vara som den är, därför att de inte har fått något besked om hur framtiden skall te sig. De som förlorar på det här är våra äldre som blir en allt större skara, och som dessutom behöver alltmer värd.

Det tidningsreferat som jag refererade till i min fråga gör ju att det känns än mer oklart. Sjukvårdsministern uttrycker det så, att å ena sidan kan hela primärvården gå över till kommunerna, men å andra sidan kan vissa sjukvårdande uppgifter inte alls kan gå över till kommunerna.

Tidningarna refererar en källa, kanske på departementet, som påstår att en blivande proposition tydligen kommer att innehålla förslag om en stor valfrihet för kommunerna. Jag vet att statsrådet inte kan gå in på innehållet i den proposition som är tänkt att läggas fram, men något kanske ändå kan avslöjas för att underlätta för kommunerna.

Jag vill i alla fall ställa några frågor. När har regeringen tänkt att detta skall träda i kraft? Hur pass lång förberedelsestid skall vi få i riksdagen för den här propositionen? Vi är ju inte speciellt bortskämda med långa förberedelsestider, utan det brukar vara snabba ryck.

Anf. 9 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag anar ett starkt engagemang för äldreomsorgsfrågan också från den centerpartistiska riksdagsledamoten Karin Israelsson. Det är jag glad för, och jag hoppas att vi skall kunna diskutera äldreomsorgsorganisationen mer konkret när propositionen kommer.

Förskjutningen, i förhållande till vad vi ursprungligen har sagt, har helt och hållet orsakats av den regeringskris som gav oss en mycket obekvämt och ovälkommen tempoförlust tidigare under våren. Med det väldiga material som äldredelegationens förslag och remissbehandlingen innebär måste man arbeta både brett och omfattande, och det är ganska komplicerat. Vi hade behövt varje vecka för att kunna lägga fram en proposition under våren.

Nu siktar vi mot att kunna bekantgöra de förslag som vi har och sända dessa till lagrådet. Därefter skall vi naturligtvis avvakta lagrådsremissen och lägga fram en proposition i anslutning till riksdagens början i höst. Vi kommer också att tala med socialutskottet, så att det kan förbereda beredningen av propositionen under hösten.

Målet är naturligtvis inställt på att vi i höst skall kunna fatta beslut om ändrade organisatoriska förhållanden för äldreomsorgen. Sedan tänker vi oss att år 1991 skall användas till förberedelser, och ikraftträdandet sker som sagt den 1 januari 1992.

Prot. 1989/90:122
15 maj 1990

Svar på frågor

Anf. 10 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Vi får innerligt hoppas, kanske med vissa citationstecken, att det inte blir någon ny regeringskris, även om det kan finnas risk för en sådan, eftersom utvecklingen inte är mer gynnsam nu än den var vid föregående regeringskris.

Detta är en väldigt viktig fråga, och Bengt Lindqvist känner ju till centerpartiets inställning. Vi vill i första hand att man skall se till att verksamheten fungerar. Där det i dag fungerar väl i vårt land finns det ingen anledning att gå in och ändra på huvudmannaskapsfrågan bara för principens skull. Det är viktigare att man ser till att den nuvarande ordningen förbättras något och att man gör vad som krävs för att man under nuvarande former skall kunna förbättra verksamheten. Kommunerna har också en mycket dålig ekonomi, och detta gäller även landstingen. Det är ju ekonomin och utbytet mellan landsting och kommuner som är den stora, svåra och tunga frågan.

Anf. 11 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag vill bara göra en markering till. Hela syftet med den här reformen är givetvis att öka tryggheten, öka valfriheten och helst även att öka den enskildes självbestämmande inför behovet av äldreomsorg. Efter att ha sett den mycket omfattande remissopinionen är vi övertygade om att det finns åtskilligt som går att rätta till och som går att organisatoriskt göra bättre när det gäller fördelningen av ansvaret. Detta bör ske på ett rationellt sätt, vilket den enskilde kommer att ha stor glädje av framöver.

Anf. 12 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för detta tillägg till svaret. Vi ser också med stor spänning fram emot vad detta förslag kommer att innebära. Vi kommer även att läsa det med stor noggrannhet och ta hänsyn till de remissvar som har lämnats in. Detta är ju, som statsrådet säger, ett mycket omfattande material.

Det viktigaste är att vi snabbt kommer ifrån den beslutsvända som har hållit denna verksamhet på sparlåga under ett antal år, att vi snabbt får ta igen den förlust som vi har gjort och att vi kommer i kapp när det gäller det vårdbehov som finns ute i landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1989/90:599 om alkoholinformationen

Anf. 13 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att medverka till att skattemedel avseende alkoholinformation enbart medges till seriös sådan.

Mitt svar är ja.

Jag vill därutöver göra Sten Andersson i Malmö uppmärksam på att den skrift han hänvisar till i sin fråga är en seriebok som i skämtsam och satirisk form behandlar vårt förhållande till alkohol. Den vänder sig till ungdom. Den är utgiven av Athenagruppen, som är en självständigt arbetande opinionsbildande arbetsgrupp.

Anf. 14 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det är positivt att statsrådet vill fortsätta att anslå medel till en korrekt och seriös information. Men han tänker tydligen fortsätta att ge medel också till den här Athenagruppen. Jag skall bara nämna några exempel på vad gruppen påstår i sin bok: 9 av 10 svenskar super. Hur kan då Sverige fungera kulturellt, socialt och ekonomiskt? Det är obegripligt. Vidare påstår man: Hembränning, det sysslar bara några gamla gubbar med. Danskarna dricker dubbelt så mycket som vi, men så ser de också ut som de gör.

Om detta är någon form av skämt från socialstyrelsens sida så är det minst sagt felplacerat. Framför allt tycker jag att detta är direkt oförskämt och diskriminerande mot danskarna. Danskarna har säkert – till skillnad från socialstyrelsen – humor, men de har redan börjat uppmärksamma denna skrift.

Det är viktigt att vi informerar ungdomar om alkohol, men det får vara någon måtta på överdrifterna: Det är mycket lättare att hitta felaktigheter i denna bok än att hitta någon sida där det finns någon form av korrekt information. Det är bra att man skall anslå medel till seriös information i en allvarlig fråga. Låt gärna folk skriva vad de vill men anslå inte pengar till vilket skräp som helst, något som man tydligen har gjort i det här fallet.

Anf. 15 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag har faktiskt inte haft tid att läsa hela den här skriften. Det har också litet att göra med mina speciella tekniska svårigheter att ta till mig detta. Men jag har i stället inför denna debatt frågat åtskilliga som har läst den. Det är en provokativ skrift som är mycket ovanlig. Där finns en del påstående, precis som de Sten Andersson i Malmö citerade, påstående som får människor att studsa till. Jag tror dock att man måste läsa skriften i sin helhet och känna på hela anslaget i den för att kunna bilda sig en uppfattning.

Ett faktum är att de unga människor som jag har talat med och som har läst skriften tyckt att den har varit läsvärd i den meningen att man hela tiden har varit nyfiken och hela tiden velat fortsätta att läsa och ta reda på vad som står. Det är inte alldeles enkelt att få unga människor att med engagemang gå in för att läsa om alkoholens inverkan. Men här har Athenagruppen försökt att hitta en okonventionell form.

Den fortsatta debatten får väl avgöra om detta var lyckat eller inte, men de signaler som jag hittills har fått när det gäller den här boken har varit mycket positiva.

Anf. 16 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Nu är ju allting i och för sig relativt. Det vore intressant att få veta hur många ungdomar som statsrådet har talat med.

Visst är det viktigt att vi ger korrekt information. Men vad kan det finnas för fördel i att vara direkt oförskämd och förfälska verkligheten? Ungdomarna är betjänta av och vill ha information. Men på det här sättet staplar man oseriösa påståenden ovanpå varandra och skapar i dagens Sverige till på köpet en debatt om diskriminering av folkgrupper.

Man säger att ett broderfolk ser ut som det gör, eftersom det i det landet dricks dubbelt så mycket som i Sverige. Det skall bli skoj att se hur man uppfattar det här i de danska tidningarna. Danskarna har humor, men detta överskrider nog gränsen även för deras förmåga att inse det humoristiska.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1989/90:612 om riksskatteverkets normer för existensminimum

Anf. 17 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Kaj Nilsson har frågat socialministern:

Är socialministern medveten om den stora spännvidden i talen för existensminimum i landet och vad den betyder för personer som på grund av skillnaden tvingas söka socialbidrag?

Vad kan socialministern göra för att riksskatteverkets normer för existensminimum bättre skall harmonisera med de högre normerna?

Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Normerna för socialbidrag och riksskatteverkets normalbelopp för existensminimum kan inte på ett enkelt sätt jämföras med varandra.

Socialstyrelsen har i allmänna råd arbetat fram normer för vad som är att anse som skälig levnadsnivå enligt socialtjänstlagen. Socialstyrelsens normer omfattar alla vanliga levnadskostnader, vilket inte normalbeloppet för existensminimum gör. För att man skall kunna jämföra de olika normerna bör därför till normalbeloppet för existensminimum läggas kostnader för resor till och från arbetet samt vissa kostnader för möbler, husgeråd, TV, radio, m.m.

När det gäller normerna för barn är normalbeloppet för existensminimum lika för alla barn oavsett ålder och inte som socialbidragsnormen uppdelat på olika åldersgrupper.

Normalt skall socialbidrag till upphålle inte behöva utgå till den som har införsel eller utmätning i lön, eftersom förbehållsbeloppet i normalfallet ungefärligen motsvarar den skäliga levnadsnivå som bistånd enligt 6 § socialtjänstlagen skall tillförsäkra den enskilde.

Regeringen har emellertid gett riksskatteverket i uppdrag att göra en översyn av utsköningsbalken. En av huvudpunkterna i översynen gäller just införsel och utmätning i lön. Där torde även frågor om beräkning av förbehållsbelopp komma upp. Uppdraget skall redovisas under hösten 1990.

Anf. 18 KAJ NILSSON (mp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Bengt Lindqvist för svaret på mina båda frågor. Som framgår av svaret på den första frågan var den frågan mer

retorisk. Jag fick ett mycket positivt besked i slutet av frågesvaret, där det sägs att statsrådet är väl medveten om problemen.

Men om man ser till alla fyra normerna, och då inberäknar jag också Sparbanksföreningens och konsumentverkets normer, är det givet att man utgår ifrån olika värderingsgrunder och olika kostnadsposter i familjebudgeten. Det kan naturligtvis inte styras från centralt håll. Men läget tycks vara att normen är olika i olika kommuner.

Visserligen bestämmer varje kommun sin socialbidragsnorm. Ett fåtal kommuner ligger tydligen väl över normen, men de flesta följer socialstyrelsens rekommendationer för att därigenom förekomma besvär från kommuninvånarna.

Huvudproblemet är, vilket jag hoppas att vi kommer att få en lösning av, de människor som är utsatta för införsel på lönen. Skattemyndigheterna och kronofogden går där efter riksskatteverkets norm, dvs. den lägsta normen. Det visar sig att socialarbetarna tvingas ge socialbidrag i ett allt större antal av de fall de har hand om för att de människor som är utsatta för utmätning och införsel skall klara sig.

Det är en mycket stor skillnad mellan dessa båda normer. Det rör sig om 825 kr. Jag tycker att dessa normer bör jämkas samman och bli så lika som möjligt. Men jag är ändå tacksam för statsrådets svar. Min tolkning är att man tänker se på detta problem, och det sista stycket i statsrådets svar visar att det är just den problematik som jag har lyft fram som är föremål för utredning.

Anf. 19 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Det är alldeles riktigt. Låt mig bara tillägga att det också är min uppfattning att vi behöver få litet mer sammanhang och samstämmighet i de olika regler som finns för att t.ex. beräkna förbehållsbelopp men också för att få fram det som över huvud taget skall vara den skäligena levnadsnivån.

Jag ser fram emot riksskatteverkets arbete, som just utgår från normalbelopp för existensminimum. Jag hoppas att vi med det arbetet som bas skall kunna få litet mer systematik på det här området.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1989/90:567 om muntlig förberedelse inför domstolsförhandlingar

Anf. 20 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om regeringen är beredd att pröva om rätten till muntliga förberedelser inför domstolsförhandlingar kan behöva stärkas av rättssäkerhetsskäl.

Frågan hänvisar till ett aktuellt fall som jag naturligtvis inte kan kommentera. Däremot vill jag passa på tillfället att kort redovisa vilka regler som gäller för förberedelser av mål i domstol. Jag går då in både på vanliga tvistemål vid tingsrätterna och på rättegången i arbetstvister.

Vid förberedelsen skall parterna precisera sina ståndpunkter i målet och

tala om, vilken bevisning de vill åberopa. Syftet är att bereda målet så att det sedan kan avgöras vid en enda koncentrerad förhandling, huvudförhandlingen. Under förberedelseskedet skall det i princip inte förekomma någon argumentation eller bevisupptagning, utan den skall sparas till huvudförhandlingen.

Reglerna i rättegångsbalken om förberedelse ändrades så sent som den 1 januari 1988. Tidigare var huvudregeln att förberedelsen genomgående skulle vara muntlig. Lagändringen innebar att reglerna gjordes mer flexibla så att tingsrätterna fick större möjligheter att anpassa förberedelsen efter vad olika mål kräver. Det kan t.ex. ofta vara lämpligt att först inhämta ett skriftligt svaromål så att parternas positioner är kända i sina huvuddrag och att därefter kalla parterna till ett muntligt sammanträde. I andra fall kan det vara lämpligare att direkt kalla till ett sammanträde. I propositionen framhölls att så ofta är fallet i mål där svaranden processar utan juridiskt utbildat ombud. Rätten har då möjlighet att direkt genom frågor reda ut eventuella oklarheter.

Det framgår också av propositionen att domstolen vid valet mellan skriftlig och muntlig handläggning bör fästa stor vikt vid parternas önskemål. När målet är klart för avgörande har parterna i tvistiga mål en absolut rätt att få huvudförhandling om någon av dem så önskar.

När det gäller arbetstvister infördes redan år 1974 den regel att arbetsdomstolen efter omständigheterna bestämmer i vilken mån förberedelsen skall vara muntlig eller skriftlig. Även på detta område kan förberedelsens form därmed anpassas till vad det enskilda målet kräver. Av propositionen till lagändringen framgår att det ibland, t.ex. om det finns anledning att räkna med att svaranden inte kommer att avge något skriftligt svaromål, kan vara lämpligt att omedelbart sätta ut målet till muntlig förberedelse. Målet avgörs normalt efter huvudförhandling.

Enligt min mening är rättssäkerheten bäst tillgodosedd genom ett regelsystem som gör det möjligt att anpassa förberedelsens form efter vad målet och parterna i det enskilda fallet kräver. Ett sådant system har vi i dag. Mitt svar till Pär Granstedt är att några ytterligare överväganden huruvida rätten till muntlig förberedelse behövs stärkas av rättssäkerhetsskäl enligt min uppfattning inte behövs. Jag har därför inte för avsikt att ta initiativ till några åtgärder från regeringens sida i denna fråga. Det finns i det sammanhanget anledning att betona att en part praktiskt taget alltid har möjlighet att få till stånd muntlig handläggning när målet skall avgöras.

Anf. 21 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga.

Självfallet kan vår diskussion inte gälla det enskilda fall som har föranlett frågan. Däremot tycker jag att det fallet reser en del principiella frågor som är intressanta att diskutera för framtiden.

Allas likhet inför lagen är något som är grundläggande för hela vår rättsordning och som naturligtvis är det som måste vara utgångspunkten för de regler som finns vid rättegångsförfaranden av olika slag. Men likheten undergrävs av att olika människor har olika förutsättningar att kunna lägga fram sin sak. Det är helt klart att en del människor har lätt att uttrycka sig i

skrift och presentera sitt ärende i skrift. Andra människor har sämre förutsättningar för det och större behov av att kunna framställa sin sak muntligt.

När det gäller det fall som föranledde min fråga, nämligen den AD-prövning som kom som en följd av strejker på Saab-Scania i Södertälje, har de instämnda arbetarna känt att det faktum att det inte blir en muntlig förberedelse innebär en rättsförslust för dem och att de inte får de möjligheter att presentera sin sak som de skulle vilja ha. Detta fall ger ändå vid handen att regelsystemet behöver ses över och att rätten till muntlig förhandling måste stärkas även på förberedelseplanet. Jag beklagar därför den slutsats som dras i det här svaret, nämligen att inga initiativ skall tas på detta område.

Anf. 22 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Jag vill understryka att det av min framställning borde klart framgå att den lagstiftning vi har i dag utgår just från att en del parter har behov av att kunna lägga fram sin sak vid en muntlig förhandling. Det finns olika förutsättningar för olika parter. Det är just det som understryks mycket noggrant i den lagstiftning vi har i dag. Vi måste undvika att dra generella slutsatser vad gäller lagstiftningen med utgångspunkt i enstaka fall.

Anf. 23 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det är säkert sant att man skall vara försiktig med att dra generella slutsatser med utgångspunkt i enstaka fall. Men samtidigt är det de enstaka fallen som ger oss erfarenheter av hur lagstiftningen fungerar. Här har vi ett ganska stort ärende, där en stor grupp människor upplever att de inte har fått den möjlighet att presentera sin sak inför de rättsliga förhandlingarna som de skulle behöva. Jag tycker att det är en erfarenhet av lagstiftningens tillämpning som man bör ta på allvar och som skulle kunna föranleda åtminstone ett övervägande från justitieministerns och regeringens sida om det kan behövas ytterligare åtgärder för att säkerställa denna rättighet.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1989/90:595 om permissions- och frigångsreglerna inom kriminalvården

Anf. 24 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Ingbritt Irhammar har med anledning av ett speciellt fall frågat om regeringen ämnar vidta några åtgärder beträffande tillämpningen av permissions- och frigångsreglerna inom kriminalvården, samt om reglerna för utfärdande av pass till intagna i kriminalvårdsanstalt.

Jag har tisdagen den 8 maj 1990 besvarat två frågor av Göthe Knutson om tillämpningen av permissionsreglerna. Jag nämnde då att jag avsåg att föreslå regeringen att uppdra åt kriminalvårdsstyrelsen att se över tillämpningen av dessa regler. Regeringen har därefter den 10 maj 1990 beslutat att ge styrelsen ett sådant uppdrag. Jag hänvisar i övrigt till diskussionen i ämnet under förra veckans frågestund.

I det aktuella fallet krävdes för ett nytt pass ett s.k. passtillstånd. Detta

utfärdas av chefen för kriminalvårdsanstalten. Något sådant tillstånd begärdes inte av passmyndigheten.

Efterlysning genom Interpol av personer som har avvikit under verkställigheten av ett fängelsestraff sker bara om den återstående strafftiden är minst fyra månader. I det aktuella fallet understeg den återstående strafftiden tre månader.

Anf. 25 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret.

Jag har tagit del av innehållet från förra veckans frågedebatt. Jag ställde min fråga innan debatten hölls.

Först vill jag allmänt säga att det sätt på vilket permissioner handläggs och rymningar åtgärdas inte stämmer med allmänhetens rättsuppfattning i dessa frågor. Jag ställer mig bakom denna inställning. Nu har man fått höra att allt detta är farsartat och löjeväckande. Jag kan i och för sig instämma i det om det inte var så att detta får allvarliga konsekvenser för den enskilde. Därför är det i själva verket inte särskilt farsartat.

Nu är egentligen inte problemet permissioner och rymningar inom kriminalvården. Det gäller även för dem som är överlämnade till sluten psykiatrisk vård. Jag har redan sett att det har gjorts en snabbutredning i Jansson-fallet. Man har redan kommit fram till att här har inget fel gjorts på regional, lokal eller central nivå. Detta skall Gunnar Engström från kriminalvårdsstyrelsen ha uttalat.

Då konstaterar man hastigt att det alltså var rätt av Svea hovrätt att upphäva K G Janssons reseförbud, trots att han hade tid kvar att avtjäna i fängelse och trots att han hade ytterligare en rättegång väntande där åklagaren yrkar på fyra års fängelse. Jag kan konstatera att det tydligen var rätt av passmyndigheterna att ge honom pass, trots att det knappast kan finnas behov av att ha ett pass så länge det är ett fängelsestraff kvar att sitta av. Jag kan också konstatera att polisen inte gjorde något fel när man underlät att efterlysa K G Jansson via Interpol, eftersom hans återstående strafftid var mindre än fyra månader.

Räcker det då med uppdraget för kriminalvårdsstyrelsen att se över permissionsbestämmelser? Är det inte lagar och förordningar som måste ses över?

Anf. 26 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Jag är något förvånad över frågan. Gunnar Engström, som är kriminalvårdsdirektör, har givetvis inte uttalat sig om myndigheter utanför kriminalvårdsområdet.

Anf. 27 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Jag känner till att man skall ta med en nypa salt det man får veta genom tidningar och TT-uttalanden. Men jag läser att Gunnar Engström säger att det var Svea hovrätt som upphävde reseförbudet för K G Jansson och passmyndigheterna som gav honom pass utan att tala med kriminalvårdsstyrelsen. Kriminalvården skall alltså inte ha gjort något fel enligt en snabbutredning av fallet. Gunnar Engström uppger vidare att K G Jans-

son inte blev efterlyst. Sammanfattningsvis kan alltså konstateras att Jansson-ärendet på lokal, regional och central nivå har behandlats i enlighet med gällande lagstiftning, enligt Engström.

Jag vet att uttalandet kan vara felciterat och att man får ta det med en nypa salt. Men om detta är rätt citerat är det allvarligt. Egentligen är min viktigaste fråga om det räcker med att kriminalvårdsstyrelsen ser över permissionsbestämmelserna, när det kan vara så felaktiga lagar som ligger till grund.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1989/90:602 om friköp av historiska arrenden

Anf. 28 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Bengt Silfverstrand har frågat mig när regeringen avser att lägga fram en proposition om friköp av s.k. historiska arrenden.

Jag har för avsikt att vid regeringssammanträdet nu på torsdag föreslå regeringen att det skall tillkallas en kommitté med uppgift att se över arrendelagstiftningen. En av kommitténs huvuduppgifter blir att utforma förslag till regler som ger arrendatorn vid s.k. historiskt arrende rätt att friköpa arrendestället. En proposition i frågan kan utarbetas först sedan kommitténs kommande förslag har remissbehandlats. Den närmare tidpunkten för en proposition i frågan kan jag av naturliga skäl inte ange nu.

Anf. 29 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga.

Riksdagens beslut den 30 november i följ med 176 röster mot 95 att brukare av s.k. historiska arrenden skall få rätt att friköpa sina gårdar kan ses som en slutlig uppgörelse med det gamla feodalsamhället.

När frågan om sådan friköpsrätt första gången väcktes 1869, för 121 år sedan, av lantmannarepresentanten Ola Jönsson i Kungshult, uttalade greve Arvid Posse oro för inbördeskrig i landet.

När Sveriges riksdag 121 år senare beslöt att ge bönder lagfart på den mark som de i generationer röjt, brukat, bebott och till stora delar redan äger, då hotar grevar, friherrar, baroner och moderater med Europadomstolen.

Man måste reagera mycket starkt när företrädare för Sveriges Jordägareförbund offentligt säger att man kommer att göra allt som står i ens makt för att förhindra att demokratiska beslut, fattade av Sveriges riksdag, genomförs.

Därför blir regeringens fortsatta handläggning av frågan ett mycket viktigt test av styrkan i vår demokrati. Jag har fullt förtroende för regeringen sätt att handlägga frågan. Jag har förståelse för att man inte kan komma med ett preciserat beked om när propositionen kan läggas fram.

Men jag hoppas ändå och vädjar till justitieministern att något precisera hur denna utredning skall bedrivas. Är det möjligt – vilket jag hoppas – att bryta loss friköpsfrågan, eftersom det uppenbarligen också är andra arrendefrågor med i bilden, och behandla den med förtur? Går det ändå att säga

något om tidsperspektivet? Kommer det en proposition 1990, eller i varje fall i god tid före 1991 års val?

Prot. 1989/90:122
15 maj 1990

Svar på frågor

Anf. 30 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Skälet till att det inte läggs fram någon proposition nu är naturligtvis att det handlar om komplicerade lagstiftningsfrågor. Då finns det inget godtagbart underlag för en proposition.

Som Bengt Silfverstrand vet avstyrkte den tidigare friköpsutredningen att det skulle införas lagstiftning om friköp. Därför lade denna utredning inte fram något lagförslag. Det är besvärligt att skapa regler utifrån lagar som en gång var enkla och tillfredsställande från rättssäkerhetssynpunkt. Det är därför som uppgiften har lagts på en kommitté med parlamentariskt inslag.

Jag bedömer det som fullt möjligt att låta frågan om friköp vara en fråga som behandlas med förtur av denna kommitté. Ett förslag torde därför föreligga under nästa år.

Anf. 31 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Jag tackar för den preciseringen. Det är oerhört angeläget att kunna lämna besked till de människor som har levt under dessa, från demokratiska synpunkter, icke acceptabla förhållanden under en mycket lång tid. Det är bra att de får veta att det inte kommer att ta alltför lång tid att genomföra det som Sveriges riksdag beslutade i november 1989.

Som ett exempel på vilka insatser som dessa arrendebönder har gjort vill jag nämna en undersökning utförd av arrendeföreningen vid Trolle-Ljungby. Den visar att de investeringar som arrendebönderna har gjort svarar mot upp till 90 % av gårdens taxeringsvärde. Det är alltså fråga om oerhört stora insatser. Därför är det väsentligt att det nu fattas ett beslut.

Förutom att friköpsfrågan skall kunna brytas loss hoppas jag verkligen att det skall komma ett klart besked före 1991 års val. Det här är också en trovärdighetsfråga. Man måste kunna lita på att den socialdemokratiska regeringen kan gå i land med denna uppgift.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1989/90:605 om placeringen inom kriminalvården av interner med besöksförbud

Anf. 32 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Kent Lundgren har frågat mig om jag är beredd att medverka till att öka säkerheten för kvinnor och barn, som har utsatts för våldsbrott eller hot om våld, i de fall då gärningsmannen är intagen i kriminalvårdsanstalt.

Frågan om information till den som utsatts för våldsbrott eller hot om våld behandlas i Allmänna Råd från Kriminalvårdsstyrelsen (ARK 1988:5). Där sägs bl.a. att behovet av information skall undersökas så snart den dömde påbörjar straffverkställigheten. Informationen skall omfatta anstaltsplace-

ring, förflyttning till öppen anstalt, vistelser utanför anstalten, tidpunkt för frigivning samt rymning och uteblivande efter permission.

Från kriminalvårdsstyrelsen har dessutom inhämtats följande. Om hotet mot kvinnan bedöms vara allvarligt kan en dömd, som annars skulle ha placerats i en lokalanstalt, få verkställa straffet i en sluten riksanstalt på avstånd från brottsoffrets hemort. En sådan placering kan även tillgripas för att förhindra att den intagne utövar telefonterror.

Jag anser att de rutiner som kriminalvårdsstyrelsen tillämpar tillgodoser syftet med de åtgärder inom kriminalvården som Kent Lundgren önskar vidtagna.

Anf. 33 KENT LUNDGREN (mp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag hade naturligtvis inte ställt min fråga om det inte hade funnits aktuella fall på detta område. Men jag skulle vilja ställa ytterligare en fråga. Innebär detta – om jag tolkar statsrådet rätt – att offret kan överklaga placeringen om den enligt offrets uppfattning är alltför näraliggande? Eller om det saknas möjligheter att placera internen tillräckligt långt bort – statsrådet har ju tidigare ställt sig positiv till diverse larmutrustning och sådant – kan anstaltsplaceringen i så fall överklagas?

Anf. 34 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Det är inte fråga om något formellt överklagande. Jag är övertygad om att kriminalvårdsstyrelsen har möjlighet att tillgodose de önskemål som personer som känner sig hotade framför till kriminalvårdsverket.

Anf. 35 KENT LUNDGREN (mp):

Herr talman! Alla offer som har relationer till en person med besöksförbud känner sig hotade, och det är av den anledningen som frågan är aktuell. Jag måste ytterligare en gång fråga om jag uppfattade justitieministern rätt. Har kriminalvårdsstyrelsen som rutin eller viljeinriktning att placera en person med besöksförbud tillräckligt långt ifrån offrets hemkommun?

Anf. 36 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Kriminalvårdsstyrelsen skall givetvis följa de utfärdade anvisningarna. Dessa anvisningar har den innebörd som jag tidigare redogjorde för. Kriminalvårdsstyrelsen fäster stor vikt vid att offren skall känna trygghet och att deras intressen skall bli tillgodosedda.

Anf. 37 KENT LUNDGREN (mp):

Herr talman! Det var ett glädjande budskap för offren. Tack för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 38 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Ragnild Pohanka har, med anledning av det pågående lagstiftningsärendet om vissa begränsningar i målsäganderätten, frågat mig när och varför tanken på en sådan lagstiftning väcktes.

En viktig uppgift för justitiedepartementet är att bevaka eventuella reformbehov i fråga om den lagstiftning som hör till departementets ansvarsområde. När det gäller det lagförslag som frågan syftar på framstod det för en tid sedan som klart att gällande regler inte medger någon tillfredsställande lösning på den konflikt mellan olika intressen som kan uppkomma i vissa fall. Det var då naturligt att man inom departementet undersökte om det finns några alternativa lösningar på problemen. Med hänsyn till frågans angelägenhetsgrad var det nödvändigt att arbetet gavs högsta prioritet. Det har resulterat i ett lagförslag. Lagrådet har för ett par timmar sedan avgivit ett yttrande, som nu studeras i justitiedepartementet.

Anf. 39 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret som var ganska kortfattat. Men det här är tydligen något som skall gå snabbt.

Carl Elwing i Sydsvenskan talar faktiskt om ett "narrspel". Jag är benägen att hålla med honom. Förkortad remisstid och t.o.m. muntliga remissvar har förekommit. Det är ganska allvarligt, eftersom denna lag är så pass viktig och eftersom den inskränker målsäganderätten.

Man får inte ta upp enskilda fall här i riksdagen, men jag har intryck av att detta är en lag som stiftas för ett enskilt fall. Lagen kommer dock att stå kvar för all framtid och detta sätter vissa rättssäkerhetsaspekter ur spel. Vilka kommer att drabbas nästa gång? I dag är det kurder och palestinier. Detta är en händelse som ser ut som en tanke.

I sitt remissvar skrev Sveriges Advokatsamfund: "Uppgivna eller påstådda nödsituationer för staten eller samhället får alltför ofta rättfärdiga undantag från vedertagna rättsprinciper. Ett genombrytande av sådana principer får snabbt en uppluckring till följd, som gör att grundsatserna allt lättare åsidosätts. Detta förslag synes vara ytterligare ett steg i den riktningen."

Det retroaktiva inslaget i förslaget kan absolut inte accepteras, eftersom man normalt inte använder retroaktiv lagstiftning i Sverige.

Sten Heckscher har sagt att man har tänkt på detta länge. Varför skyndar man på en sådan här lag just nu? Man försöker göra det rättsligt relevant inom det rättsliga systemet att arbeta på detta sätt. Det blir en gummiparagraf. Man talar om rikets säkerhet eller om särskilt viktigt allmänt intresse. För de flesta som har studerat detta – det gäller både advokater och lekmän – verkar det som om det är i regeringens eller snarare i de höga polischefernas intresse att man stiftar denna lag. Sådan här handlingskraft och snabbhet är vi inte vana vid att möta i lagstiftningsärenden.

Överläggningen var härmed avslutad.

**11 § Svar på fråga 1989/90:571 om ett frikommunförsök för lands-
tinget i Dalarna**

Svar på frågor

Anf. 40 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Göran Engström har frågat mig om jag anser att ett frikommunförsök för att möjliggöra en ny organisation för sjukvården i Dalarna är angeläget.

Staten bör på olika sätt stimulera och underlätta initiativ för att pröva nya vägar i den kommunala verksamheten. Försöksverksamheten med frikommuner är en viktig del i dessa strävanden. Försöket bygger på grundtanken att initiativ till förändringar i det statliga regelsystemet skall tas på lokal nivå.

Det förslag till organisatoriska förändringar som nu diskuteras i Kopparbergs läns landsting är enligt min mening mycket intressant och angeläget.

Om gällande lagstiftning skulle lägga hinder i vägen för ett genomförande av den föreslagna organisationen är regeringen beredd att överväga förändringar. Detta kan i så fall ske antingen inom ramen för ett frikommunförsök eller på annat sätt och får prövas i samband med en framställning från landstinget i Kopparbergs län.

Anf. 41 GÖRAN ENGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka civilministern för svaret. Jag tycker att det är ett mycket positivt besked som jag får som svar på denna fråga.

Landstinget i Dalarna försöker nu angripa sjukvårdens ekonomiska problem och effektivitetsproblem med en för vårt land unik omorganisation, den s.k. Dalamodellen. Det är tänkt att primärvården skall få budgetmedel och ett helt odelat befolkningsansvar. Sjukhusen och klinikerna på sjukhusen får i stort sett finansiera sin verksamhet genom de avtal med primärvården som kan slutas. Avsikten med det här systemet är att försöka få in ett köp-sälj-förhållande och ett visst moment av konkurrens mellan de olika klinikerna – inte bara kliniker i utan också utom landstingsområdet, om de kommer i fråga.

Den politiska ledningen för organisationen måste förändras, och det helst under mandatperioden. Nuvarande styrelse bör upplösas för att man inte skall tappa tempo, vilket vi bedömer vore olyckligt. Det är tänkt att det här försöket och nyorganisationen skall träda in den 1 januari nästa år.

Ett frikommunförsök skulle åtminstone underlätta i tre avseenden. Det gäller sjukhusgruppens styrelse, dvs. en gemensam styrelse för alla sjukhus inom landstingsområdet. Det kan vara en stiftelse, ett bolag eller en landstingskommunal nämnd. Det gäller också en diskussion om differentiering av vårdavgifterna. På den vägen skulle man kanske kunna styra patientströmmarna. Det är en möjlighet att effektivisera via ekonomiska medel. Men det gäller också samarbete mellan primärkommuner, landsting och företagshälsovård. I framtiden kanske också olika driftsformer för vårdcenter och kliniker kan beröras.

Regelverk måste, som vi ser det, underlätta och stimulera till nya modeller och ny organisation. Jag får dock tolka civilministerns svar så, att genom frikommunförsök eller på annat sätt skall detta bli möjligt.

Avslutningsvis undrar jag hur lång tid en eventuell beredning kan ta i ett dylikt ärende.

Prot. 1989/90:122
15 maj 1990

Anf. 42 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Eftersom vi inte har någon framställning och inte vet exakt vari problemen ligger än kan jag inte svara på den frågan.

Svar på frågor

Anf. 43 GÖRAN ENGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag vill då bara påpeka, som jag sade, att den nya organisationen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1991. Jag förmodar och förutsätter att ett halvår är mycket god tid för regeringen att bereda ett ärende med det innehåll jag har försökt att skissera.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1989/90:589 om försöken med automatisk trafikövervakning

Anf. 44 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Birgit Henriksson har frågat mig om jag är beredd att stoppa försöken med automatisk trafikövervakning.

Mitt svar är nej.

Anf. 45 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Herr talman! Det var ett kort svar, men jag hoppas att det inte är det slutgiltiga förslaget.

Jag är medveten om att den automatiska trafikövervakningen har pågått under en kort tid. Det har dock redan hänt så pass mycket som har gjort övervakningen tvivelaktig att jag anser att man bör försöka med andra lösningar. Det var dessutom tal om att övervakningen skulle spara tid för polisen. Det har i stället visat sig att man får ganska långa utredningar. I många fall kan man inte heller fastställa att den som kameran visar verkligen är den som äger bilen.

Den stora orättvisan anser jag vara att om någon kör en leasingbil eller en bolagsbil och bara nekar kan han inte bli dömd till böter, medan den vanliga bilisten som kör sin bil och som ärligt säger att han körde på den vägen blir bötfälld. Det är en olikhet inför lagen, och jag har mycket svårt att förstå att den skall få fortleva. Det har ju visat sig vid några uppmärksammade fall att denna risk föreligger.

Jag tycker också att detta uppmanar till att man om man har bråttom sätter på sig solglasögon, faller ner solskivan osv, och då har man en chans att komma undan. Det bör inte vara så lätt. Polisen får också, som sagt, göra långa utredningar som ofta resulterar i intet. Polisens krafter borde kunna användas på ett bättre sätt.

Överläggningen var härmed avslutad

17

13 § Svar på fråga 1989/90:541 om djurhållningen på pälsdjursfarmar

Svar på frågor

Anf. 46 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Martin Olsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att föreskrifterna om djurhållning på pälsdjursfarmar skall motsvara djurskyddslagens behov.

Med anledning av vissa konstaterade missförhållanden vid pälsdjursuppfödningar i Kopparbergs län uppmanade lantbruksstyrelsen i oktober 1988 samtliga länsstyrelser att intensifiera djurskyddstillsynen vid landets pälsdjursfarmar. Av de rapporter som kom in till lantbruksstyrelserna efter det att länsstyrelserna inspekterat pälsdjursfarmarna drog styrelsen i januari 1989 den slutsatsen att djurskötseln och djurskyddet inom pälsdjursuppfödningen är acceptabel. Styrelsen anför vidare i yttrandet att det dock som för all djurhållning även finns exempel på skrämmande avvikelser.

I djurskyddslagen föreskrivs att djur som föds upp eller hålls för produktion av bl.a. skinn eller pälsar skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt. I regeringens proposition om djurskyddslagen anges bl.a. att detta krav bör föranleda en översyn av nuvarande riktlinjer för djurhållningen, bl.a. i vad gäller förvaringsutrymmenas storlek.

Riksdagen konstaterade vid behandlingen av regeringens förslag till ny djurskyddslag att den däri införda tillståndsplikten för yrkesmässig uppfödning av pälsdjur i kombination med de skärpta reglerna för djurhållningen torde medföra godtagbara förutsättningar för ett tillfredsställande djurskydd samtidigt som näringens fortbestånd inte äventyras.

Lantbruksstyrelsen beslutade därefter i maj 1989 om nya föreskrifter för bl.a. pälsdjurshållning, vilka exempelvis innebär att rävburar skall vara försedda med en hylla som räven kan ligga på. JO riktar i sitt beslut som Martin Olsson hänvisar till allvarlig kritik mot lantbruksstyrelsens föreskrifter om hållande av räv. JOs skrivelse och synpunkter bör snabbt följas upp. Det är därför angeläget att aktuella föreskrifter ånyo går igenom så att de uppfyller de i lagen uppställda kraven på hållande av djur.

Inom Sveriges Veterinärförbund har tillsatts en utredning som skall utreda möjligheterna att anpassa pälsdjurshållningen så att den kan bedrivas i överensstämmelse med intentionerna i djurskyddslagen. Lantbruksstyrelsen har angivit att den noga kommer att följa Veterinärförbundets utredning. När utredningen är avslutad kommer lantbruksstyrelsen att vidta de skärpningar av föreskrifterna som behövs. Om dessa åtgärder inte visar sig tillräckliga får regeringen återkomma till riksdagen. Det är angeläget att missförhållandena rättas till.

Anf. 47 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för det positiva svaret på min fråga.

När vi här i riksdagen stiftar lagar utgår vi från att de myndigheter som har att utfärda närmare föreskrifter om hur lagen skall tolkas och tillämpas fastställer dessa föreskrifter i full överensstämmelse med lagtext och förarbe-

ten. Därför blev jag som riksdagsledamot mycket överraskad när JO funnit att det är svårt att hävda att lantbruksstyrelsens föreskrifter om burstorlek m.m. för rävar på pälsdjursfarmar står i överensstämmelse med djurskyddslagens krav på att djuren skall kunna bete sig naturligt, som anges i lagens 4 §.

Oberoende av vilken lag det gäller finns det anledning att i riksdagen ta upp frågan när en så viktig och noggrann instans i vårt samhälle som JO fastslår att föreskrifter inte stämmer överens med lagstiftningen. För alla oss som sett djurskyddslagen som ett viktigt framsteg i strävan att djuren skall få leva under mer acceptabla förhållanden är det även av djurskyddsskäl viktigt att få till stånd en rättelse, så att både lagens klara ordval och dess intentioner verkligen återspeglas i tillämpningsföreskrifterna. Djurskyddslagen får inte enbart bli vackra ord, utan den skall tillämpas, och det måste gälla även beträffande pälsdjursfarmarna.

Det fanns alltså två starka skäl för mig att få veta vilka åtgärder det för djurskyddslagstiftningen ansvariga statsrådet avser att vidta med anledning av JOs konstaterande om bristande överensstämmelse mellan lagen och föreskrifterna. Jag kan konstatera av svaret att jag har anledning att vara mycket tillfredsställd.

Statsrådet säger i sitt svar: "Det är därför angeläget att aktuella föreskrifter ånyo går igenom så att de uppfyller de i lagen uppställda kraven på hållande av djur." Jag är glad över att statsrådet använder detta uttryckssätt, liksom också över statsrådets avslutningsord att det "är angeläget att missförhållandena rättas till". Jag vill än en gång säga ett tack för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1989/90:579 om unga flickors situation på lands- och glesbygden

Anf. 48 Statsrådet MARGOT WALI-STRÖM:

Herr talman! Ewa Hedkvist Petersen har frågat mig om jag, mot bakgrund av att många kvinnor och flickor flyttar ifrån landsbygden, är beredd att vidta åtgärder så att de unga flickornas situation på lands- och glesbygden uppmärksammas i samhällsplaneringen.

Den fråga Ewa Hedkvist Petersen ställer har aktualiserats vid ett flertal tillfällen under senare år. Det är inte bara i Pajala som "kvinnounderskottet" har blivit ett problem. Allt fler myndigheter och organisationer på länsplanet har pekat på de negativa effekter på den regionala utvecklingen som en alltför stor nettoutflyttning bland unga kvinnor får.

Regeringen har också i den proposition, Regionalpolitik för 90-talet, som nyligen förelagts riksdagen, särskilt behandlat kvinnornas situation. I propositionen har bl.a. föreslagits att anslaget för regionala utvecklingsinsatser skall kunna användas för kulturinsatser riktade till kvinnor i glesbygd samt att utvecklingsfonderna skall tillföras särskilda resurser för stöd och insatser riktade till kvinnor som startar företag.

Barn- och ungdomsdelegationen fördelar medel ur allmänna arvsfonden

till fostran av ungdom. Stöd utgår till nyskapande eller utvecklande projekt samt ungdomslokaler. Jag har nu beslutat om en glesbygdssatsning inom ramen för de medel delegationen skall fördela det närmaste året. 2 milj. kr. kommer därvid att anslås främst till projekt inriktade på flickors situation i glesbygd. Flickors egna aktiviteter, behov och idéer utgör en utgångspunkt för sådana projekt. Satsningen sker i samarbete med glesbygdsdelegationen.

Regeringen har vidare under de senaste två åren beviljat medel till en mängd utvecklingsprojekt för att öka kvinnors och flickors möjligheter till sysselsättning och förbättrade livsmöjligheter i stort på landsbygden. De särskilda utbildningsinsatser som på regeringens initiativ genomförs i delar av Bergslagen och norra Sveriges inland är ytterligare exempel på åtgärder riktade till flickor i glesbygdsområden.

Jag kan i det här sammanhanget nämna att glesbygdsdelegationen i dagarna har antagit ett handlingsprogram för kvinnor på landsbygd. Programmet innefattar tolv åtgärdsområden, bl.a. rörande de unga kvinnornas situation. Jag förutsätter slutligen också att den samordnade länsförvaltning som nu skall sjösättas ger goda förutsättningar för ett aktivt arbete med dessa frågor i den regionala samhällsplaneringen.

Anf. 49 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Herr talman! Jag vill först tacka Margot Wallström för svaret. Jag ser naturligtvis med stor glädje på att hon har beslutat att göra en glesbygdssatsning inom ramen för de medel som fördelas av barn- och ungdomsdelegationen och att dessa medel främst skall komma flickorna till del. 2 milj. kr. under det närmaste året skall komma väl till pass i det arbete som bedrivs ute i landet för att skapa fina livsmiljöer också för flickorna i glesbygden.

Jag tog upp denna fråga därför att jag har blivit varse att vi måste uppmärksamma de unga flickornas situation i hela landet. Margot Wallström talar om kvinnounderskottet. Man kunde lika gärna vända på steken och säga "mansöverskottet". Av tradition har man i många kommuner skapat miljöer där män trivs mycket bra och där de stannar kvar, vilket dock samtidigt medverkar till skapande av en obalans i dessa kommuner. Vi måste göra något för att rätta till obalanserna.

Jag har alltså fokuserat mig på de unga flickorna. Vi vet att de inte är speciellt högljudda, men vi vet också att de är kreativa och beredda att ta ansvar. Jag tycker därför att vi måste lyssna på dem, speciellt på dem som är i de lägre tonåren. Om vi gör det trivs de där de bor och är kanske beredda att återvända, när de en gång flyttar, för att skaffa sig en utbildning eller kommer till storstaden för att arbeta. Det gäller för dem att få ett arbete när de kommer tillbaka, men de skall också ha möjlighet till fritids- och kulturverksamhet. De vill ha tillgång till detta för att trivas i en bygd.

Enligt den normala arbetsfördelningen är det mest kommunerna som skall jobba med fritids- och kultursatsningar, men när jag läser svaret ser jag att det som Margot Wallström skriver tangerar ansvar. Jag undrar om det är möjligt att de pengar som nu skall komma från glesbygdsdelegationen kan användas tillsammans med kommunernas satsningar.

Anf. 50 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Det är ju många faktorer som påverkar flickornas och de unga kvinnornas vilja att stanna kvar ute i glesbygden. Det handlar om utbildning, och man skall också tänka på kultur och fritid. Det handlar vidare om kommunikationer, om arbetstider och om barnomsorg. Egentligen måste våra åtgärder riktas åt en mängd olika håll, och inte minst är strukturen på en ny gymnasieskola viktig när det gäller möjligheterna att behålla unga flickor i glesbygden.

Min del i det hela, som gäller användningen av arvsfondens pengar, är i mycket inriktad på kultur- och fritidssatsningar. Vi vet att det avgörande för att en flicka skall stanna kvar på en ort faktiskt kan vara om det finns en vävstuga på orten. Det är viktigt att samhället uppmärksammar att flickor har bl.a. sådana behov.

Glesbygdsdelegationens handlingsprogram för kvinnor innefattar bl.a. strategier för uppbyggnad av regionala utvecklingscentra, försöksprojekt för kvinnor på landsbygden och för kvinnorna och omsorgen på landsbygden. Det finns en speciell tidskrift för detta arbete. I arbetet ingår också strategier för informations- och datateknik och ungdom, något som dock inte har specificerats närmare.

Det handlar om att påverka alla inblandade parter att ta sin del av ansvaret, bl.a. att göra kommunerna medvetna om dessa frågor och se till att de uppmärksammar dem i fortsättningen. I näringslivspropositionen föreslås också att utvecklingsfondens målgrupp skall vidgas så, att fonden även främjar småföretagande som avser kvinnors traditionella verksamheter, som service, tjänster osv. Vi måste dock definitivt vända oss till kommunerna för att få dem att ta sin del av ansvaret.

Anf. 51 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Herr talman! Vad Margot Wallström nu skisserar är den nya regionalpolitik som börjar ta form genom olika propositioner från regeringen och som vi inte minst från kvinnohåll har kämpat för under många år. Regionalpolitiken handlade tidigare om att skapa jobb för manliga familjeförsörjare, men nu gäller det att skapa en sådan livsmiljö att både män och kvinnor och både unga och gamla skall trivas. Det är något som människor kräver på de ställen där de bor. Det är roligt att höra att det är detta som nu genomsyrar regeringens regionalpolitik.

Margot Wallström nämnde den samordnade länsförvaltningen. Jag har erfarenhet av den från Norrbotten, och jag vet att den inrymmer sådana möjligheter som statsrådet framhöll. Samtidigt vet jag att det krävs opinionsbildning, att vi hela tiden håller ångan uppe och driver dessa frågor. Det är därför viktigt att vi utvärderar regionalpolitiken med kvinnoögon. Jag undrar om Margot Wallström kan tänka sig att göra det framöver.

Anf. 52 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Ja, det kan jag. Jag kan direkt säga att det vore intressant att göra det från jämställdhetssynpunkt. Över huvud taget gäller det att vi skall ha jämställdheten som måttstock. Därför är detta intressant.

Anf. 53 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Herr talman! Jag vill naturligtvis tacka även för detta svar från Margot Wallström och för att hon är beredd att satsa pengar från barn- och ungdomsdelegationens medel.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1989/90:603 om tillämpningen av avvisningsreglerna

Anf. 54 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Alexander Chrisopoulos har frågat vilka åtgärder jag avser vidta för att invandrarverket skall tillämpa bestämmelsen i utlänningsförordningen (7 kap. 1 §) om undantag från principen om första asylland.

Alexander Chrisopoulos har ställt frågan utifrån en uppgift om att invandrarverket för en tid sedan bestämt att fortsättningsvis inte göra undantag från principen om första asylland bl.a. i de fall där vuxna gifta par söker asyl i Sverige och den ena parten har föräldrar bosatta här. Invandrarverket antas anse att det vid tillämpningen av bestämmelsen om undantag från principen om första asylland måste göras avvägningar om vad som kan anses rimligt i det enskilda fallet. Vidare upplyser Alexander Chrisopoulos mig i sin fråga att invandrarverket verkar för en förändring av nämnda bestämmelse i enlighet med detta nya betraktelsesätt.

Som svar på frågan om vilka åtgärder jag avser vidta för att invandrarverket skall tillämpa gällande bestämmelser vill jag upplysa om att regeringen endast har möjlighet att pröva frågan om invandrarverket tillämpat bestämmelsen på riktigt sätt, om ett sådant avvisningsärende överklagas. Ett eventuellt felaktigt beslut i ett enskilt ärende skall då ändras av regeringen.

Eftersom regeringen inte haft möjlighet att ta ställning till frågan genom ett överklagande, och då det till arbetsmarknadsdepartementet inte heller kommit någon begäran från invandrarverket om ändring av bestämmelsen som reglerar undantag från principen om första asylland, finner jag för närvarande inte anledning att vidta några åtgärder.

Anf. 55 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för svaret. Tillämpningen av utlänningslagen har länge varit ett problem. Riksdagen fattar beslut om hur lagen skall utformas, och regeringen utfärdar förordningar till verkställande organ och myndigheter, t.ex. till invandrarverket, om hur utlänningslagen skall tillämpas. Men i många fall strider praxis direkt mot fattade beslut och förordningar, om inte bokstavligen så åtminstone mot andan i dessa beslut och förordningar. Enligt 7 kap. 1 § i den förordning som regeringen har utfärdat skall avvisning till första asylland inte ske bl.a. om utlänningen har förälder bosatt i landet och han inte har lika stark familjanknytning till första asyl-land.

Den 6 februari hade tjänstemän på invandrarverkets tillståndsbyrå sammanträde. Vid den diskussionen kom de fram till att denna förordning inte

längre skall tillämpas, utan att det i stället skall ske en rimlighetsavvägning. Dessutom beslutade dessa tjänstemän att de skulle verka för att den praxis som de tillämpar skall återspeglas i lagstiftningen.

Nu säger invandrarministern att regeringen inte kan ta ställning till detta förrän ett överklagandeärende har kommit till regeringen. Då kan regeringen pröva i vilken utsträckning invandrarverket tillämpar lagen. Men det behövs inte något överklagandeärende. Tillståndsbyrån har offentliga sammanträden. Där fattas beslut som går ut på att den förordning som regeringen har fattat beslut om inte skall tillämpas. Vad avser invandrarministern att göra åt detta? Vad skall man ha dessa förordningar till? Invandrarverket är ju en verkställande myndighet. Skall invandrarverket tillämpa dessa förordningar eller skall invandrarverket föra en egen politik?

Anf. 56 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Om invandrarverket tillämpar det som Alexander Chrisopoulos vänder sig emot kommer det naturligtvis att överklagas. Det är då regeringen kan pröva frågan, även mot bakgrund av den eventuella rimlighetsprövning som har gjorts. Regeringen kan även pröva frågan om den får en formell framställan från invandrarverket om en författningsförändring.

Jag kommer att hantera ärendet i enlighet med detta. Och just nu finner jag inte anledning att förutskicka några andra initiativ.

Anf. 57 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! I den utlänningsförordning som regeringen har utfärdat talas det ingenstans om att invandrarverket skall göra någon rimlighetsbedömning, utan det står att avvisning inte skall ske till första asylansökan om utlänningsansökanden har förälder bosatt i landet och han inte har lika stark familjeanknytning till något annat land. Den principiella frågan i sammanhanget är alltså om vi skall ha en verkställande myndighet såsom invandrarverket, som inte bara ifrågasätter regeringens förordning utan även tar på sig ansvaret för att utveckla en egen praxis, vilken innebär att invandrarverket medvetet bryter mot denna förordning. Skall invandrarministern och den övriga regeringen acceptera detta? Om regeringen anser att det är rimligt ur flyktingpolitisk synpunkt får regeringen ändra förordningen. Men så länge denna förordning finns skall den följas.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1989/90:613 om reglerna för asylrätt för vissa barnfamiljer

Anf. 58 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig vad som kan föranleda utvisning av barnfamiljer med minst ett års vistelse i Sverige. Bakgrunden till frågan är att det sades i anslutning till beslutet den 13 december 1989 om en skärpt asylpraxis att denna inte var avsedd att påverka barnfamiljspraxisen.

I maj 1989 beslöt regeringen att tillämpa en ändrad praxis i utvisningsärenden

den som rörde barnfamiljer som vistats i Sverige mer än ett år. Sådana familjer skulle få stanna här om det inte fanns avgörande skäl som talade emot det. Ändringen var delvis motiverad av att utvisningar efter långa väntetider kunde vara särskilt påfrestande för barn som hunnit rota sig i det svenska samhället. Regeln gavs en schablonartad utformning. Någon närmare undersökning av barnens förhållanden skulle inte behöva göras. Den ersatte en tidigare gällande praxis där särskild hänsyn togs till barnens skolgång – den s.k. treterminsregeln.

Ändringen motiverades också av att den nya utlänningslagen skulle träda i kraft den 1 juli samma år och att målsättningen var att ett slutligt beslut skulle kunna fattas inom sex månader. Detta var en målsättning som skulle uppnås successivt, men redan då ansågs det rimligt att sätta upp en bortre gräns om tolv månader för barnfamiljer. En handläggningstid om tolv månader förmodades bli aktuell endast i undantagsfall.

De omständigheter som kan tala emot tillämpningen av denna praxis hänför sig till bl.a. brottslighet och säkerhetsskäl. Även andra förhållanden kan leda till ett avslag om det vid en samlad bedömning inte framstår som rimligt att familjen får stanna här. Exempel på sådana förhållanden är att sökandena själva i hög grad bidragit till tidsutdräkten eller att barnet är så litet att det rimligtvis inte kan ha fått någon anknytning till det svenska samhället.

Utgångspunkten för ställningstagandet den 13 december 1989 att låta den nu beskrivna ettårsregeln stå kvar, trots en skärpt asylpraxis, var en förväntan att inströmningen av asylsökande under våren skulle återgå till mer normala tal. Trots en markant nedgång är emellertid inströmningen i dag mer än dubbelt så stor som vid motsvarande tid förra året. I dag är det inte möjligt att upprätthålla målet om sex månaders handläggningstid.

Handläggningstiden – även i fråga om barnfamiljer – kommer i många fall att närma sig ett år. I den situationen är det inte rimligt att ha en schablonartad tidsgräns på ett år som enda grund för uppehållstillstånd. En sådan schablon skapar stora orättvisor.

Det kan därför bli nödvändigt att ta upp frågan om en modifierad bedömning av när ett barns anknytning till Sverige skall anses ha blivit så stark att detta skall utgöra enda skäl för att låta familjen stanna trots att grund för asyl saknas.

Anf. 59 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det var långt och innehållsrikt.

Svaret bekräftar det som jag misstänkte. Jag har nämligen sett många exempel på barnfamiljer, som enligt beslutet från i maj förra året borde ha fått stanna i Sverige. Det kan naturligtvis i något fall ha varit fråga om misstanke om brottslighet, men antalet verkar vara för stort. Svaret gör mig snarast nedstämd. Det ändras och fixas nämligen med lagar och förordningar efter behov.

Praxis och undantagsklausuler förändras hela tiden. Nu gäller inte heller beslutet som underlättar förhållandena för barnfamiljer. Jag kan inte inse varför inte småbarn, även om de inte har fått så stark anknytning till det svenska samhället, får stanna här. Det är väldigt cyniskt att skicka tillbaka dem till ett land där de går emot ett osäkert öde. Jag kan inte förstå sådana

skäl, och jag har faktiskt inte känt till dem förut. Jag är litet bekymrad när jag ser att jag har fått mina misstankar bekräftade.

Prot. 1989/90:122
15 maj 1990

Svar på frågor

Anf. 60 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Jag vet inte vad Ragnhild Pohanka grundar sin uppfattning på att för många barnfamiljer har undantagits från ettårspraxisen och att den absolut övervägande majoriteten av barnfamiljer inte har fått besked om att de får stanna. Jag har tidigare, i maj förra året, mycket noggrant redogjort för att gränsfall kan uppstå med denna praxis, men det finns också saker som gör att det inte framstår som rimligt att en familj får stanna i Sverige. Jag har noggrant redogjort för sådana skäl i mitt svar, bl.a. att man själv har bidragit till tidsutdräkten. Jag kan också påpeka att det dessutom finns de som blir barnfamiljer medan de är här, om barnet föds under det första året. Detta är sådana fall där det knappast kan sägas att barnet har fått en sådan anknytning till det svenska samhället att humanitära skäl har uppstått på grund av barnets koppling till Sverige.

Anf. 61 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Även barn, om vi nu undantar riktigt små barn, kan ha egna asylbehov. Det bör man titta speciellt på och inte enbart på föräldrarnas eventuella problem. Jag tycker att det är viktigt att man behandlar barn som egna individer. Där har jag sett en förbättring från förra året. Man tar numera hänsyn till barnen. Det noterar jag med stor glädje.

Anf. 62 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Får jag bara understryka att vi faktiskt i den nya utlänningslagen också skrivit in för första gången att barn kan ha egna asylskäl. Men här talar vi snarast om att de skall få stanna enligt ettårspraxisen utan att man egentligen har prövat asylskälen. Vi grundar den utvidgade praxisen i det avseendet – tidigare har gällt den treterminsregel som är kopplad till barnens skolgång – på att det med rätta har framförts att även förskolebarn kan ha rotat sig lika väl som barn som har gått tre terminer i skolan. Detta tar vi alltså nu hänsyn till.

Anf. 63 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Här gäller det barnfamiljer. Men det finns också ensamma barn, eller barn som bor ihop med syskon. Är det samma regler som gäller för dem? Tar man hänsyn till om de har vistats i Sverige mer än ett år innan det första utvisningsbeslutet kom? Det är minst lika ömmande fall.

Anf. 64 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Frågan om ensamma barn är utomordentligt komplicerad. Jag tror mig inte ha möjlighet att i enminutsreplik utreda den.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1989/90:591 om arbetsförmedlingarnas verksamhet

Svar på frågor

Anf. 65 Arbetsmarknadsminister MONA SAHLIN:

Herr talman! Kjell-Arne Welin har frågat mig om regeringen har för avsikt att medverka till att arbetsförmedlingens Slink In-verksamhet permanentas eller avvecklas.

Låt mig börja med att säga att den förnyelse och utveckling av förmedlingsservicen som skett under 1980-talet har varit mycket positiv. En del av denna förnyelse har yttrat sig i s.k. öppna förmedlingar typ Slink In och Jobb-Expo. Jag anser i likhet med Kjell-Arne Welin att denna verksamhet fyller ett behov och är värdefull som ett komplement till den ordinarie förmedlingsverksamheten. Vad gäller Slink In-verksamheten i Helsingborg så är den särskilt värdefull för att bistå arbetsökande mellan Danmark och Sverige. Regeringen har också gett uttryck för sin syn på denna verksamhet genom det bidrag som tidigare givits till just Slink In-verksamheten.

Det är angeläget att nya former och metoder för förmedlingsverksamhet kontinuerligt utvecklas. Målet måste dock vara att de modeller och metoder som prövats och fungerar väl inlemmas i den ordinarie verksamheten inom arbetsmarknadsverket. Det är således verkets ansvar att ta ställning till Slink Ins fortsatta verksamhet inom ramen för de drygt 2 miljarder kronor som är avsatta för förvaltningskostnader inom arbetsmarknadsverket.

Samtidigt vill jag framhålla att regeringen arbetar för att minska detaljregleringen och öka målstyrningen av olika myndigheter. Att gå in och i detalj reglera hur förmedlingsverksamheten i ett län eller en kommun organiseras strider helt mot denna inriktning.

Anf. 66 KJELL-ARNE WELIN (fp):

Herr talman! Jag får tacka för svaret, som jag i alla avseenden naturligtvis känner en mycket stor tillfredsställelse över. Allt som sägs i svaret kan jag ställa mig bakom och dela uppfattningen om.

Vad som är olyckligt med den här typen av försöksverksamhet, som ju bedrivs även på andra ställen än i Helsingborg, är att den bedrivs under ganska ytliga former och hela tiden löper risken att dras in. Jag ställde en liknande fråga till Ingela Thalén när hon var arbetsmarknadsminister. Då var situationen ungefär likadan, men Slink In-verksamheten fick då fortsätta. Nu ifrågasätts den igen.

När man har haft en försöksverksamhet – det säger också arbetsmarknadsministern i sitt svar – som fungerat på ett mycket bra sätt, bör man permanenta verksamheten och se till att den kan bedrivas under trygga former, för personalens skull men framför allt för verksamhetens skull. Runt om i Sverige uttalar man nu ett synnerligen stort stöd för Slink In-verksamheten i Helsingborg. De som är inom den statliga verksamheten och studerar statistiken över vad som har gjorts kan klart se att Slink In-verksamheten i Helsingborg har en alldeles utomordentlig god statistik vad gäller antalet placeringar. Jag tycker att man bör permanenta verksamheten. Jag förstår att det inte är regeringens sak att göra det, men jag tycker att det svar som

arbetsmarknadsministern har lämnat är en klar markering av att verksamheten bör permanentas.

Prot. 1989/90:122
15 maj 1990

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

18 § Svar på fråga 1989/90:601 om arbetsförmedlingarnas verksamhet

Anf. 67 Arbetsmarknadsminister MONA SAHLIN:

Herr talman! Sonja Rembo anför att arbetsförmedlingen i dag ger företagen en mycket kvalificerad service som påminner om den som rekryteringskonsulter erbjuder. Sonja Rembo har frågat mig om regeringen ämnar vidta någon åtgärd med hänsyn till att arbetsförmedlingen härigenom med skattefinansierade medel avlastar företagen avsevärda administrativa och andra kostnader.

Arbetsförmedlingens uppgift har alltid varit och är att anvisa lämpliga sökande till de lediga arbetena. Härvid har förmedlingen alltid gjort ett urval. Det är väsentligt att bedöma den arbetssökandes kvalifikationer i förhållande till de krav som ställs på det lediga arbetet och anvisa personer som har förutsättningar att klara av arbetet.

Den förnyelse och utveckling av förmedlingens service som skett under 1980-talet har varit mycket positiv. En naturlig utgångspunkt har varit att förbättra servicen till svaga grupper på arbetsmarknaden. Samtidigt har kontakten med arbetsgivarna och servicen till dem förbättrats.

Bättre kontakter mellan arbetsgivare och arbetsförmedling leder till en rad fördelar. Förmedlingen kan bättre överblicka rekryteringsbehoven hos enskilda arbetsgivare. Förmedlingen kan också få en realistisk bild av den yrkeskompetens som efterfrågas. Kontinuerliga och förtroendefulla kontakter kan ännu leda till bättre möjligheter att placera t.ex. handikappade. Utan goda kontakter med arbetsgivarna skulle arbetsförmedlingen ha större svårigheter att effektivt hjälpa de svaga grupperna på arbetsmarknaden.

Givetvis är det nödvändigt att gränsen mellan förmedlingens och företagens ansvar är tydlig och klar. Förmedlingen skall inte gå in och ta över arbetsuppgifter som åvilar företagen. Det slutliga urvalet och anställningsbeslutet åvilar företagen.

Jag har dock inte uppfattningen att detta i dagsläget är något stort problem, även om tveksamheter kan ha funnits i enskilda fall. Jag utgår från att arbetsmarknadsstyrelsen följer upp verksamheten och tillser att förmedlingens resurser inte används på ett felaktigt sätt.

Anf. 68 SONJA REMBO (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Anledningen till min fråga är en notis i arbetsmarknadsstyrelsens senaste verksamhetsberättelse. Där återfinns ett exempel på att en arbetsförmedling i Stockholmstrakten har sökt upp ett högteknologiskt företag och tillhandahållit en mycket avancerad service i samband med rekrytering av sju kvalificerade tjänstemän.

Företaget besparades kostnaderna för den rekryteringskampanj som man

annars hade behövt genomföra. I stället fick företaget tjänsterna helt gratis från arbetsförmedlingen.

Den fasta kontaktperson som företaget nu har vid arbetsförmedlingen sparar enligt notisen in halva personalchefens jobb.

Det förhållandet att AMS återger detta i sin årsberättelse tyder på att det här är en verksamhet som man vill bygga ut och som man tycker är väldigt bra. Det är att notera att det inte gäller några svaga grupper, utan det handlar om högkvalificerade tekniker, försäljare och ekonomer.

Jag tror att det som arbetsmarknadsministern säger i slutet av svaret är väldigt viktigt, nämligen att arbetsförmedlingen inte skall gå in och ta över arbetsuppgifter som åvilar företagen. Men det har uppenbarligen skett i det här fallet. Jag tolkar AMS egen annonsering om detta så, att det här är någonting som man avser att fortsätta med. Med tanke på att syftet nu är att ge AMS större frihet när det gäller målstyrning – vilket vi ju är eniga om – tror jag att det är mycket viktigt att det slås fast var gränsen går för vad AMS får lov att syssla med.

Jag skulle vilja ha ett klart uttalande från Mona Sahlin om att sådana uppgifter som det talas om i det här exemplet faller utanför ramen för vad ett skattefinansierat monopol får syssla med.

Anf. 69 Arbetsmarknadsminister MONA SAHLIN:

Herr talman! Här är det, som Sonja Rembo mycket riktigt påpekar, väldigt mycket en fråga om gränsdragning mellan arbetsförmedlingen och företagets normala personaladministration. Jag är medveten om att den gränsen många gånger är väldigt oklar. Men det kommer ju en proposition i höst med förslag till förändringar av arbetsförmedlingslagen. Förhoppningsvis – för den ambitionen har jag – kan vi då både bättre och på ett tydligare sätt klargöra hur det förhåller sig med de här gränsdragningsfrågorna.

Anf. 70 SONJA REMBO (m):

Herr talman! Vi väntar med intresse på den nya lagen. Den här saken har ju debatterats i andra sammanhang, och vi har vissa önskemål om hur det skall se ut.

Men sedan har den här frågan ett vidare tillämpningsområde. Jag tänker då på EGs regler om företagsstöd. Arbetsmarknadsdepartementet säger följande i den skrift som jag här har med mig:

”Om arbetsförmedlingen går in och tar över stora delar av företagets personalrekrytering riskerar man att snedvrida rollfördelningen mellan privat och offentlig verksamhet. Vissa företag tenderar att anpassa sig till de nya spelreglerna och drar ner på sina egna rekryteringsaktiviteter i förvisningen om att samhället övertar en stor del av dessa kostnader. I realiteten blir det således fråga om ett rent företagsstöd.”

Ett sådant stöd strider mot EGs konkurrensregler.

Jag ser med intresse fram emot förslaget om en ny arbetsförmedlingslag och hoppas att arbetsmarknadsministern skall hitta en formel för hur det här problemet kan lösas. Tills vidare hoppas jag att arbetsmarknadsministern skall säga att just det här exemplet visar hur AMS inte får agera.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1989/90:615 om åtgärder för att befrämja arbetskraftsrekrytering bland pensionärer

Prot. 1989/90:122
15 maj 1990

Svar på frågor

Anf. 71 Arbetsmarknadsminister MONA SAHLIN:

Herr talman! Ragnhild Pohanka har fråga mig om det är riktigt att invandrarverket inte kan anställa ålderspensionärer, därför att verket är bundet av statliga avtal, och om detta i så fall är befrämjande för att rekrytera arbetskraft bland pensionärerna.

I regeringsförklaringen den 7 mars 1990 uttalade statsministern att en rad åtgärder skall vidtas under mandatperioden för att öka utbudet av arbetskraft. Bl.a skall alla få rätt att arbeta till 67 års ålder.

Möjligheterna för äldre att fortsätta arbeta fram till 67 års ålder har behandlats av pensionsberedningen i ett delbetänkande (SOU 1989:101) om Förtidspension och rörlig pensionsålder. Remissyttrandena över betänkandet kommer in till socialdepartementet nu i maj månad. Beredningens förslag kommer sedan att beredas inom regeringskansliet.

Jag har tagit upp frågan i årets kompletteringsproposition och understrukt värdet av att man tar vara på den kunnighet och kompetens som de äldre har. Men jag har samtidigt fått lov att konstatera att frågan om vid vilken ålder man är skyldig att avgå från sin anställning är reglerad i kollektivavtal över praktiskt taget hela arbetsmarknaden.

Därför kommer jag inom kort att kalla till överläggningar med arbetsmarknadens parter om just den här frågan. Det är min förhoppning att detta skall kunna lösas avtalsvägen genom att parterna i avtal öppnar möjligheten för äldre att fortsätta att arbeta till 67 års ålder.

Anf. 72 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag är ganska glad över detta. Vi vill gärna ha rörlig pensionsålder. Man skall kunna sluta arbeta tidigare, om man känner att man inte längre orkar fortsätta. Att allt inte är färdigt ännu har jag förståelse för. Det här är ju så nytt.

Jag är alltså tacksam för svaret och hoppas att det skall bli en lösning som är till allas bästa.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1989/90:Jo99 till jordbruksutskottet

1989/90:Fi64–Fi74 till finansutskottet

1989/90:Sk127–Sk131 till skatteutskottet

1989/90:Sf74 och Sf75 till socialförsäkringsutskottet

21 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 1989/90:KU30

22 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motion

med anledning av prop. 1989/90:149 Statlig garanti för genomförandet av
1990 års Ryttnar-VM i Sverige
1989/90:Kr28 av Kaj Nilsson m.fl. (mp)

Konstitutionsutskottets betänkande

1989/90:KU35 Vissa kyrkliga frågor

Socialutskottets betänkanden

1989/90:SoU18 Gallring enligt socialtjänstlagen

1989/90:SoU20 Gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade ungdomar

1989/90:SoU21 Ny myndighet för kontrollen och tillsynen på läkemedelsom-
rådet m.m.

1989/90:SoU22 Tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1989/90

1989/90:SoU23 Tobak

Kulturutskottets betänkanden

1989/90:KrU24 Anslag till film m.m., tidskrifter och litteratur

1989/90:KrU25 Radio och television

1989/90:KrU26 Metallsökare

1989/90:KrU27 Tilläggsbudget II inom utbildningsdepartementets område

1989/90:KrU28 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

23 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 15 maj

1989/90:622 av *Annika Åhnberg* (vpk) till kommunikationsministern om
konsekvenserna av broraset i Södertälje:

Den 13 maj rasade halva motorvägsbron i Södertälje. Lyckligtvis kom
ingen människa till skada. Den hängande, trasiga brohalvan utgör dock fort-
farande en stor risk.

En sådan olycka får bara inte hända! Säkerhetskontrollen måste ha brustit
och måste i framtiden förbättras så att en sådan olycka ej kan upprepas. Sä-
kerheten vid andra broar i Södertälje och i övriga landet bör ses över.

Trafiksituationen skall nu klaras medan bron är ur funktion. Enligt min mening bör godstransporter i största möjliga mån föras över till järnväg så snabbt som möjligt.

Jag vill därför fråga kommunikationsministern:

Avser regeringen att vidta åtgärder för att föra över godstransporter till järnvägen så snabbt som möjligt?

1989/90:623 av *Ylva Annerstedt* (fp) till kommunikationsministern om bro-raset i Södertälje:

Den inträffade katastrofen med motorvägsbron i Södertälje har med all önskvärd tydlighet illustrerat sårbarheten i ett modernt samhälle. Trafiken på två motorvägar skärs av, miljön i Södertälje stad blir fullständigt förödd under lång tid framöver och den viktigaste utrymningsvägen söderut för huvudstaden blockeras fullständigt.

Det är därför ur många aspekter angeläget att bron snarast blir reparerad. Detta kräver naturligtvis extra insatser.

Mot denna bakgrund vill jag fråga kommunikationsministern:

Vilka resurser avser kommunikationsministern avsätta för att säkerställa motorvägsförbindelsen över kanalen i Södertälje både på kort och på lång sikt?

1989/90:624 av *Sven-Olof Petersson* (c) till miljöministern om krav på dubbelbottnade tankfartyg:

Måndagen den 14 maj inträffade på nytt en tankerolycka med oljeutsläpp som följd. Denna gång skedde olyckan utanför Blekingekusten. Tankfartyget *Volgoneft* var lastat med spillolja, som läcker ut och hotar livet i havet och på land. Centern har i riksdagen föreslagit att fraktfartyg för olja och kemikalier skall utrustas med dubbla bottenar.

Jag vill mot denna bakgrund fråga miljöministern:

Är regeringen beredd att ställa krav på att olje- och kemikaliefartyg utrustas med dubbla bottenar och att driva detta krav internationellt?

24 § Kammaren åtskildes kl. 16.07.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 15 maj

1 § Justering av protokoll	1
2 § Svar på fråga 1989/90:569 om personaldrivna dag- och fritidshem Statsrådet Bengt Lindqvist Ingrid Hemmingsson (m)	1
3 § Svar på fråga 1989/90:593 om huvudmannaskapet för äldreomsor- gen	3
Statsrådet Bengt Lindqvist Karin Israelsson (c)	
4 § Svar på fråga 1989/90:599 om alkoholinformationen	5
Statsrådet Bengt Lindqvist Sten Andersson i Malmö (m)	
5 § Svar på fråga 1989/90:612 om riksskatteverkets normer för exis- tensminimum	7
Statsrådet Bengt Lindqvist Kaj Nilsson (mp)	
6 § Svar på fråga 1989/90:567 om muntlig förberedelse inför dom- stolsförhandlingar	8
Justitieminister Laila Freivalds Pär Granstedt (c)	
7 § Svar på fråga 1989/90:595 om permissions- och frigångsreglerna inom kriminalvården	10
Justitieminister Laila Freivalds Ingbritt Irhammar (c)	
8 § Svar på fråga 1989/90:602 om friköp av historiska arrenden	12
Justitieminister Laila Freivalds Bengt Silfverstrand (s)	
9 § Svar på fråga 1989/90:605 om placeringen inom kriminalvården av interner med besöksförbud	13
Justitieminister Laila Freivalds Kent Lundgren (mp)	
10 § Svar på fråga 1989/90:614 om målsäganderätten i brottmål	15
Justitieminister Laila Freivalds Ragnhild Pohanka (mp)	
11 § Svar på fråga 1989/90:571 om ett frikommunförsök för lands- tinget i Dalarna	16
Civilminister Bengt K Å Johansson Göran Engström (c)	
12 § Svar på fråga 1989/90:589 om försöken med automatisk trafik- övervakning	17
Civilminister Bengt K Å Johansson Birgit Henriksson (m)	

13 § Svar på fråga 1989/90:541 om djurhållningen på pälsdjursfarmor Jordbruksminister Mats Hellström Martin Olsson (c)	18
14 § Svar på fråga 1989/90:579 om unga flickors situation på lands- och glesbygden	19
Statsrådet Margot Wallström Ewa Hedkvist Petersen (s)	
15 § Svar på fråga 1989/90:603 om tillämpningen av avvisingreglerna	22
Statsrådet Maj-Lis Lööv Alexander Chrisopoulos (vpk)	
16 § Svar på fråga 1989/90:613 om reglerna för asylrätt för vissa barn- familjer	23
Statsrådet Maj-Lis Lööv Ragnhild Pohanka (mp)	
17 § Svar på fråga 1989/90:591 om arbetsförmedlingarnas verksamhet	26
Arbetsmarknadsminister Mona Sahlin Kjell-Arne Welin (fp)	
18 § Svar på fråga 1989/90:601 om arbetsförmedlingarnas verksamhet	27
Arbetsmarknadsminister Mona Sahlin Sonja Rembo (m)	
19 § Svar på fråga 1989/90:615 om åtgärder för att befrämja arbets- kraftsrekrytering bland pensionärer	29
Arbetsmarknadsminister Mona Sahlin Ragnhild Pohanka (mp)	
20 § Hänvisning av ärenden till utskott.	29
21 § Förnyad bordläggning	30
22 § Bordläggning	30
23 § Anmälan om frågor	
1989/90:622 av Annika Åhnberg (vpk) om konsekvenserna av broraset i Södertälje	30
1989/90:623 av Ylva Annerstedt (fp) om broraset i Södertälje	31
1989/90:624 av Sven-Olof Petersson (c) om krav på dubbel- bottnade tankfartyg	31

